

MAJ 1962 HÄFTE 5

Social- medicinsk tidskrift

TRETTIONIONDE ÅRGÅNGEN

Läkarbristen inom mentalvården

Antalet nu verksamma läkare vid sinnessjukhusen uppgår till cirka 500. Endast 215 av dessa har sökt och erhållit rätt att annonsera psykiatrisk specialitet. Sannolikt finns dock flera som i egenskap av ansvariga läkare vid mentalsjukhusen icke haft behov att tillkännage formell specialistkompetens. Bristen på läkare vid mentalsjukhusen är icke av i dag. Under ett halvt sekel före den nuvarande livliga utbyggnadsverksamheten har förhållandena vid dessa sjukhus stagnerat. Planeringen för den fortsatta utbyggnaden har så småningom kommit i ett nytt läge. Institutionerna bör göras i mindre format, få en helt annan prägel än de gamla kasernerna, tillåta en fullödlig anpassning till den snabba medicinska utvecklingen och nära anslutas till den somatiska sjukvårdsapparaten. En fullständig anpassning till de nya signalerna har ännu inte kunnat ske. Sannolikt har vi dock passerat en ofrånkomlig övergångstid och torde framdeles kunna räkna med en god anslutning av utbyggnaden till de krav som den moderna psykiatrik ställer.

Trots dessa gynnsamma utsikter kvarstår problemet med läkarbristen. Stora och många vårdenheter kan planeras och färdigställas innan det

antal läkare hinner produceras som fordras för deras drift. Arbetskraftsutredningen beräknade i början av 50-talet ett behov av mellan 700 och 800 psykiater. Läkarförbundet och Psykiatriska föreningen uppskattade behovet 1956 till cirka 1.000 år 1965. Den snabba utvecklingen och därav föranledda bedömanden har därefter resulterat i mentalsjukvårdsberedningens prognos, som slutar med 1.900 psykiater år 1970. Det finns dock anledning antaga att denna siffra är tilltagen i överkant. Den komplicerade tillvarons utmanande och stressframkallande återverkan på människosinnet kan inte förebyggas eller kompenseras genom ett ökat antal mentalläkare. De "sinnessjuka" i gammal mening har knappast ökat, inte heller har den medicinska omvårdnaden av dem i och för sig blivit svårare, tvärtom. Det är stigande vårdbehovet av alkoholister och neuroser som kvantitativt ökat läkarnas arbetsbörda, dessutom den normala läkaravgången samt den dåliga rekryteringen till gamla och nya tjänster.

Tillkomsten av sjukhus och vårdplatser som relativt snabbt står färdiga att tagas i bruk medan utbildade psykiater alltjämt låter vänta på sig medför en abnorm belastning på den tillgäng-

liga läkararbetskraften. Vakanserna stiger, möjligheterna till semestrar begränsas, läkare som kunde stå till förfogande som vikarier söker sig hellre till andra verksamhetsområden etc. De kvarvarande läkarna hinner ej och orkar inte genomföra nya vårdanordningar eller utvidga den öppna vården. Kortare och längre vikariat vid mentalsjukhusen kommer dock att bli eftersökta för den "randutbildning" som kräves inom flera medicinska utbildningsområden. Alla de unga läkare som för närvarande planlägger sin medicinska vidareutbildning har alltför länge fått vänta på Kungl. Maj:ts fastställande av programmet för densamma. Denna fråga har emellertid den enkät, som utgått till medicine kandidater och vissa yngre läkare genom mentalsjukvårdsberedningens försorg, ej sysslat med. Däremot har man genom förfrågningar hos cirka 2.000 medicine kandidater och nära 1.500 unga läkare sökt få en uppfattning om alla andra tänkbara orsaker till det bristande intresset för psykiaterbanan. Med undersökningen har beredningen syftat till att få en översiktsskild av läkarsituationen inom och rekryteringshindren till mentalvårdsområdet. Därigenom vill man få incitament till nya förslag som kan undanröja hindren och öka banans attraktivitet.

Resultatet av enkäten visar att intresset för psykiatri i början av studierna inte är dåligt utan tvärtom ganska stort. Tyvärr är tendensen dock den, att intresset minskar allt eftersom utbildningen fortskrider. Liksom fallet är inom åtskilliga andra undervisningsområden är även medicinerna ofta missnöjda med den psykiatriska undervisningen. Därav kan man dock ej dra några slutsatser, allra minst som enkäten vid närmare påseende ger sken av att intresset är störst där missnöjet med undervisningen är starkast! Enkäten visar naturligt nog att de blivande läkarna — innan de närmare hunnit bekanta sig med den psykiatriska undervisningen — svävar i

ovisshet om mentalsjukvårdens innehåll och möjligheter. Sinnessjukvården har under så lång tid varit isolerad och skild från övriga sjukvårdsenheter att psykiatern av någon ung medicinare och sannolikt av många av hans gelikar kunnat karikeras som "en vilsekommen individ som sällan eller aldrig gör någon medicinsk nytta". Mycket av vad som framkommit i enkäten kommer att vara till nytta för planeringen av såväl läkarutbildningen som mentalvårdsutbyggnaden. Ändå är uppgifterna ofta av sådan art att de snarare kan föranleda felaktiga än riktiga slutsatser, om sådana över huvud taget kan dragas.

Det blir alltmer uppenbart att det endast på längre sikt är möjligt att tillgodose behovet av läkare inom psykiatrin. I fråga om den stora anhopningen av lättare mentala insufficienser och psykosomatiska sjukdomstillstånd måste alla verk samma läkare tagas i anspråk. Att tro sig kunna skapa garanti för specialistundersökning av varje sådant fall vore hopplöst; lika omöjligt som tanken på en stor psykiaterkår som en framtidens frälsningsarmé.

För utbildning av specialister, nödvändiga för kvalificerade undersökningar och behandlingar inom mentalvården, kommer utbyggnaden av psykiatriska kliniker och andra mentala vårdenheter vid landstingssjukhusen att vara den bästa förutsättningen. Denna nya giv får inte förflugas genom nya isoleringsidéer. Av vid kliniker utbildade läkare torde man så småningom kunna räkna med en allt större kader av unga intresserade krafter som kan ta i anspråk de institutioner inom den s. k. tunga psykiatrin som successivt tillkommer. Som grundläggande villkor för en sådan utveckling gäller dock att goda betingelser skapas för medicinskt forskningsarbete vid de nya institutionerna och att de ekonomiska förutsättningarna inom psykiatrisk verksamhet bringas i nivå med förhållandena inom den somatiska sjukvården.